

OPPIMISTEHTÄVIÄ RANUAN ELÄINPUISTOSSA

- opettajalle

Vuosiluokka: 7-9 lk

Tavoitteet: eläinten sopeutuminen ympäristöön

Tarvikkeet: moniste/oppilas, kynä

Tehtävä: oppilaat kulkevat itsenäisesti Ranuan eläinpuistossa täydentäen tehtävämonistetta. Vastauksia löytää lajien infotauluista, havainnoimalla, pohtimalla, sekä itsenäisellä tiedonhauulla.

SAUKKO:

TEHTÄVÄ 1: Mitkä asiat saukon rakenteessa kertovat sen olevan sopeutunut elämään vedessä? (väh. 5 asiaa)

Sen turkki on tiheä ja paksu, joten kosteus ei pääse ihoon asti.

Se pystyy sulkemaan sieraimet ja korvat sukeltaessaan.

Sen ruumiinmuoto on virtaviivainen.

Se voi suunnistaa sameassa vedessä tuntokarvojen (viiksien) avulla.

Sen jaloissa on räpylät.

Sen pitkä häntä toimii peräsimenä.

MAJAVA:

TEHTÄVÄ 1: Mieti asioita, joiden avulla majavat voivat välttyä joutumasta petojen saaliiksi! (4 asiaa).

1. Majava voi varoittaa toisia majavia vaarasta läiskäyttämällä hännällään veden pintaan.

2. Majavan pesäaukon suu on veden alla, joten pedot eivät pääse pesään.

3. Majavanpoikasen turkki sisältää paljon ilmaa, joka kelluttaa poikasta, joten se ei joudu vahingossa pois pesästä (vasta vanhempi majava osaa sukeltaa pois vedenalaista tunnelia pitkin).

4. Majavan rakentama pato nostaa veden läheiseen metsään, joten majava voi uimalla hakea ravintoa, jolloin peto ei saa sitä niin helposti kiinni.

PIENET NÄÄTÄELÄIMET:

TEHTÄVÄ 1: Tarkkaile eläintalon pieniä näätäeläimiä? Mitä ne tekevät
Mieti, miksi ne käyttäytyvät niin?

Hyvin usein näätäeläimemme nukkuvat päiväsaikaan. Ne ovat yöaktiivisia, eli liikkeellä yöllä ja lepäävät päivällä.

PÖLLÖT:

TEHTÄVÄ 1: Mieti, mitä hyötyä seuraavista ominaisuuksista on pöllöille
ravinnonhankinnassa:

1. pehmeä, kahisematon höyhenpeite mahdollistaa saaliin yllättämisen äänettömästi.

2. naamakiehkura kerää saaliseläimen aiheuttamia ääniä ja auttaa löytämään saaliin

3. käyrät kynnet, joiden avulla pöllö saa saaliin kiinni ja tappaa sen

4. koukku nokka, jolla saaliin voi paloitella

HAUKAT:

TEHTÄVÄ 1: Haukat ja pöllöt ovat molemmat petolintuja, jotka jakavat saman elinympäristön. Tästä huolimatta ne joutuvat harvoin kilpailemaan keskenään. Mitkä asiat erottavat ne toisistaan?

Haukat ovat päiväaktiivisia, lähes kaikki pöllölajit yö- tai hämäräaktiivisia.

Haukat saalistavat tarkan näkönsä ansiosta, pöllöt taas hyödyntävät tarkkaa kuuloaistiaan.

Haukkojen saaliseläimissä on enemmän vaihtelua (mm. varis- ja kanalinnut, jänikset, oravat, jyräjät) kun pöllöjen ravinto painottuu jyräjöihin ja muihin piennisäkkäisiin.

Eläinten erilaiset ravintokohteet ja saalistustavat vähentävät lajien välistä kilpailua ja myöskin saalislajeihin kohdistuvaa metsästyspainetta.

VESILINNUKSET:

TEHTÄVÄ 1: Mitä tarkoittaa **puolisukeltaja**? Puolisukeltaja hankkii ravintonsa järven pohjasta sukeltamalla "puoliksi" eli pyrstö jää pinnalle. Kokosukeltajat sukeltavat nimensä mukaisesti "kokonaan".

JÄÄKARHU:

TEHTÄVÄ 1: Erilaisissa oloissa elävillä eläimillä on ominaisuuksia, jotka ovat sopivia juuri siihen ympäristöön, jossa ne asuvat. Mieti, mitä hyötyä jääkarhulle on:

-valkoisesta väristä: *suojaväri, eli saaliseläimet eivät huomaa lähestyvää petoa.*

-ihonalaisesta rasvakerroksesta: *rasvakerros eristää kylmältä ja kelluttaa uudessa. Rasva myös toimii vararavintona*

-leveistä, karvapeitteisistä tassuista: *leveät tassut toimivat lumikengän tavoin, eli hangessa kulkeminen on helpompaa.*

Samoin uudessa leveät tassut antavat lisää "potkua". Karvapeite tassun pohjassa paitsi lämmittää, myös parantaa pitoa jäisellä alustalla liikuttaessa.

AHMA:

TEHTÄVÄ 1: Sudet metsästävät laumana, ilves käyttää kissamaista väijymistäktiikkaa, karhulle kelpaa pääasiassa kasvisravinto. Ahman on tyytyminen monissa tapauksissa haaskoihin, eli joko itsestään kuolleisiin tai toisen pedon tappamiin eläimiin. Mieti, mitkä seikat ahman käyttäytymisessä ja ruumiinmuodossa varmistavat ahman riittävän ravinnon saannin lumiseenkin aikaan. (3 asiaa)

1. *Ahmat voivat käyttää haaskoja ravinnokseen*
2. *Ahmojen leuat ovat hyvin vahvat; jäänyt liha ei ole ongelma (toisin kuin heikkoleukaiselle ilvekselle!), ahma voi murskata myös luita leuoillaan ja pääsee näin käsiksi ravitsevaan luuytimeen.*
3. *Tilanteen tullen ahma tappaa yli sen hetkisen tarpeensa (ahmatin maine)*
4. *Ahma piilottaa ylijääneen saaliin useisiin eri paikkoihin "pahan päivän" varalle.*
5. *Ahmojen leveät tassut helpottavat liikkumista hangelle*

HIRVIELÄIMET: metsäpeura, poro, hirvi, myskikauris, valkohäntäkauris

Yleensä vain hirvieläinuroksilla on sarvet, mutta metsäpeuralla ja porolla myös naarailla, eli vaatimilla on sarvet.

Hirvieläimet pudottavat sarvensa joka vuosi ja kasvattavat sitten uudet tilalle.

Eläinpuistossa hirvieläinlaumoissa pidetään yleensä yhtä aikuista urosta ja useampia naaraita. Lisäksi vuodenaikasta riippuen joukossa saattaa olla pieniä vasaareja.

TEHTÄVÄ 1: Tarkkaile jonkin hirvieläinlajin laumaa. Erotatko, kuka on uros ja kuka naaras? Entä onko joukossa vasoja?

Sarvien ja sarvettomuuden perusteella eri sukupuolien tunnistaminen on yksinkertaista kesä- ja syysaikana. Hirvieläinurokset pudottavat sarvensa kiima-ajan jälkeen, kun niistä ei enää ole niille hyötyä. Yleensä viimeistään vuodenvaihteessa urokset ovat hetken sarvettomia, kunnes sarvet alkavat taas kasvaa. Kasvussa olevan sarven tunnistaa sitä peittävästä nukkanahkasta. Näin ollen kevättalvella poro- ja metsäpeuralaumoissa sarvellisia ovat aikuiset naaraat (ja jotkin edellisvuoden vasat). Vaatimet pudottavat sarvensa yleensä vasottuaan. Vaatimet tarvitsevat talvella sarviaan puolustaakseen ruokailupaikkaansa hirvailta ja muilta vaatimilta.

TEHTÄVÄ 2: Märehtiminen tarkoittaa sulamattoman ruuan palauttamista mahasta takaisin suuhun uudelleen pureskeltavaksi ja nieltäväksi. Esimerkiksi poro on märehtijä. Mitä muita märehtijöitä (koti- tai villieläimiä) tiedät?

Kotieläimiä: lammas, vuohi, lehmä

Villieläimiä: myskihärkä, mufloni (villilammas), kaikki hirvieläimet, muualla maailmassa lisäksi mm. antiloopit, kirahvit, biisonit...

NAALI:

TEHTÄVÄ 1: Naali elää puuttomilla tuntureilla, selviytyen äärimmäisen kylmissä ja karuissa olosuhteissa, ja se pitääkin ennätystä eläinmaailman lämpimimmän turkin haltijana. Mikä muu auttaa naalia selviytymään elinympäristössään?

pienet korvat ja lyhyt kuono vähentävät lämmönhukkaa

tuuhea häntä toimii peittona kylmimmässä myrskyissä

lämmittävä rasvakerros, jota naalit saavat syömällä riittävästi

ruuan piilottelu – kun ravintoa on paljon, sitä varastoidaan pahan päivän varalle

naalien pesäkolot ovat maan alla, joten se pääsee sinne suojaan säältä sekä pedoilta

tarkka kuulo – lintujen lisäksi ravintoa löytyy lumen alta, kun tarkkaan sitä malttaa kuunnella

lisääntyminen vain vuosina kun ravintoa on helposti saatavilla. Tiineys ja poikasten hoitaminen kuluttaa energiaa, jonka vuoksi lisääntyminen ei kannata huonoina vuosina. Poikasten selviytyminen varmempaa, kun ravintoa riittää niiden ruokkimiseen.

MYSKIHÄRKÄ:

TEHTÄVÄ 1: Katsele myskihärkää. Mitä voit päätellä myskihären sopeutumisesta talveen?

Millä perusteella?

Myskihärät ovat erinomaisesti sopeutuneet kylmään talveen. Niiden pitkä turkki pitää viiman loitolla ja erittäin lämmin alusvilla eristää hyvin pakkasen ulkopuolelleen.

LISÄTEHTÄVÄ: Minkä eläinten ominaisuuden haluaisit itsellesi? Miksi?

Tämän keskustelun voi säästää vaikkapa kotimatkalle bussissa käytäväksi. Voitte syventää keskustelua pohtimalla, mitä tapahtuisi, jos kaikki ihmiset yhtäkkiä saisivat jonkin uuden ominaisuuden, esim. lämpimän turkin kuten jääkarhulla.

